

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 22/2025-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Vojtechom Budavárom, advokátom, Šafárikovo námestie 7, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4C/62/2008 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4C/62/2008 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **9 000 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4C/62/2008. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadostučinenia vo výške 9 000 eur a náhrady trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k.

IV. ÚS 22/2025-16 zo 14. januára 2025 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že mesto Piešťany sa žalobou doručenou Okresnému súdu Piešťany 7. septembra 1999 domáhalo vypratania nehnuteľnosti (žaloba bola počas konania niekoľkokrát zmenená, pozn.). Sťažovateľ vystupuje v spore v procesnom postavení žalovaného v 1. rade. Konanie bolo pôvodne vedené na Okresnom súde Trnava, ktorý vec postúpil 17. januára 2000 z dôvodu výlučnej miestnej príslušnosti Okresnému súdu Piešťany, kde bola vec vedená pod sp. zn. 4C/5/2000. Po zrušení Okresného súdu Piešťany (k 31. decembru 2003) bol spis vrátený Okresnému súdu Trnava, kde bolo konanie vedené pod sp. zn. PN-4C/5/2000. Z dôvodu zmeny sústavy súdov účinnej od 1. januára 2008 bol spis postúpený znovu Okresnému súdu Piešťany a konanie bolo vedené pod sp. zn. 4C/62/2008.

3. Okresný súd Piešťany uznesením z 9. januára 2014 prerušil konanie do právoplatného skončenia súvisiaceho konania vedeného na tomto súde pod sp. zn. 4C/407/2008. Po jeho skončení rozhodol uznesením z 18. augusta 2018 o pokračovaní v konaní.

4. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 181 ods. 1 písm. g) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava.

5. Ústavný súd už rozhodoval o ústavných sťažnostiach iných žalovaných v rovnakom napadnutom konaní. O ústavných sťažnostiach žalovaného vo 4. rade rozhodol nálezmi sp. zn. II. ÚS 286/07 z 28. februára 2008 a sp. zn. IV. ÚS 171/2013 z 24. júla 2013, ktorými vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa v dôsledku existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní, prikázal Okresnému súdu Piešťany konať bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania. O ústavnej sťažnosti žalovaného v 6. rade rozhodol nálezom sp. zn. III. ÚS 469/2023 z 31. októbra 2023, ktorým vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa v dôsledku existencie zbytočných prietahov v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

6. Podľa zistenia ústavného súdu je v súčasnosti vec vedená na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. PN-4C/62/2008. Posledné pojednávanie sa uskutočnilo 10. decembra 2024 a v konaní je nariadený najbližší termín pojednávania na 27. marec 2025.

II.

Sťažnostná argumentácia

7. Podstata sťažostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv zbytočnými prietahmi konajúceho súdu v napadnutom konaní, ktoré od podania žaloby trvá už 25 rokov, pričom v ňom nebol vydaný ani jeden prvostupňový rozsudok. Sťažovateľ adresoval 14. novembra 2024 sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu, ktorý ju vyhodnotil

ako čiastočne opodstatnenú a prisľúbil, že vec bude sledovať v pravidelných intervaloch až do jej právoplatného skončenia. Vzhľadom na rozsah porušenia práv sťažovateľa najmä v dôsledku celkovej dĺžky napadnutého konania mu nemôže postačovať len ospravedlnenie a prisľub sledovania veci.

8. Okresný súd mal podľa sťažovateľa dostatočný priestor na vykonávanie úkonov, jeho postup napriek tomu poznačili opakujúce sa obdobia nečinnosti, v ktorých počas mnohých mesiacov a niekedy až rokov súd vôbec nevykonával žiadny úkon. Postup okresného súdu taktiež možno označiť ako neefektívny, keďže niektoré úkony nemali žiadnu logickú nadväznosť.

9. Sťažovateľ poukázal na nálezy ústavného súdu, v ktorých ústavný súd konštatoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní na podklade ústavných sťažností žalovaného vo 4. rade a žalovaného v 6. rade. Na margo svojho správania uviedol, že on neprispel k vzniku zbytočných prietáhov, riadne preberal zásielky, v rámci svojich možností sa zúčastňoval jednotlivých úkonov a vždy poskytol súdu potrebnú súčinnosť. Keďže nie je jediným účastníkom na strane žalovaných, miera jeho účasti zodpovedala jeho procesnému postaveniu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

10. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania chronologickým prehľadom vykonaných procesných úkonov. Podľa jeho názoru ide o skutkovo náročnú vec, a to s poukazom na časté zmeny žalobného návrhu a zmeny účastníkov na strane žalovaných. Predmetom sporu je viacero žalobných nárokov, pričom bola podaná aj vzájomná žaloba (pre prípad, že by súd žalobe vyhovel). Predseda okresného súdu je presvedčený, že súd vo veci konal bez výrazne dlhých období nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti. Na dĺžku konania mali vplyv opakované zmeny v osobe zákonného sudcu a prerušenie konania, keď súd nemohol vykonávať procesné úkony. Výrazné zdržanie bolo spôsobené aj obmedzeniami súvisiacimi s pandémiou COVID-19 a dlhodobou práceneschopnosťou zákonnej sudkyne. Posledné štyri pojednávania boli odročené na žiadosť žalovaného v 9. rade z dôvodu údajne prebiehajúcich mimosúdnych rokovaní. Predseda okresného súdu považuje ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

11. Vzhľadom na obsah spisovej dokumentácie a vyjadrenia predsedu okresného súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľa na podanie repliky k vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote,

preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

15. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo. Ich základnou povinnosťou je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

17. Ústavný súd opakuje, že existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní neskúma prvýkrát, keďže počas jeho viac ako 25-ročného priebehu vyslovil už v troch predchádzajúcich nálezoch (o ústavných sťažnostiach iných žalovaných, v prípade sťažovateľa ide o jeho prvú ústavnú sťažnosť, pozn.) porušenie označených práv zbytočnými prietahmi okresného súdu. Pri hodnotení zložitosti veci odkazuje ústavný súd na dôvody skorších náleзов, ktoré sú v plnom rozsahu aplikovateľné aj na prejednávanú vec (pozri nálezy sp. zn. II. ÚS 286/07, IV. ÚS 171/2013 a III. ÚS 469/2023). Zároveň dodáva, že žiadna skutková zložitosť nie je spôsobilá v plnom rozsahu ospravedlniť viac ako 25-ročnú dĺžku napadnutého konania.

18. Pri hodnotení správania sťažovateľa, v ktorého prípade ide o prvú ústavnú sťažnosť, ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu nevyplýva žiadna osobitná okolnosť, ktorá by mohla byť sťažovateľovi osobitne pripočítaná na zodpovednosť a ktorá by mala podstatný vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

19. V súvislosti s hodnotením postupu okresného súdu ústavný súd znovu odkazuje na svoje závery prezentované v skorších náleзоch týkajúcich sa toho istého konania. Zároveň dodáva, že okresný

súd naďalej nepostupuje v konaní plynulo a bez zbytočných prietáhov, keďže ani po jednom roku a štyroch mesiacoch od právoplatnosti ostatného nálezu ústavného súdu (sp. zn. III. ÚS 469/2023 z 31. októbra 2023 právoplatného 15. novembra 2023) nedošlo v prejednávanej veci k žiadnemu podstatnému procesnému posunu, dokonca nebolo vykonané žiadne pojednávanie. Okresný súd síce nariadil štyri termíny pojednávania, avšak všetky boli odročené na žiadosť žalovaného v 9. rade, ktorý argumentoval údajnými prebiehajúcimi mimosúdnyimi rokovaniami. Postup okresného súdu spočívajúci v opakovanom odročovaní pojednávania z rovnakého dôvodu nemožno v okolnostiach veci označiť inak ako neefektívny a v rozpore s obsahom označených práv.

20. Ústavný súd už v predchádzajúcich nálezoch konštatoval aj to, že ani zmeny v osobe zákonného sudcu, ani pandémie COVID-19 či reorganizácia súdov nie sú v plnom rozsahu spôsobilé ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania, ktorú nemožno označiť inak ako excesívnu. Predseda okresného súdu (napriek nepochybnej vedomosti o záveroch ústavného súdu o existencii zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní) neprezentoval vo vyjadrení žiadne relevantné dôvody, ktoré by boli objektívne spôsobilé vyvrátiť tvrdenia sťažovateľa týkajúce sa celkovej dĺžky napadnutého konania v kontexte opakovaných období nečinnosti a nesústredeného postupu okresného súdu.

21. Vzhľadom na extrémnu dĺžku napadnutého konania, nečinnosť a nesústredený postup okresného súdu konštatovaný už v skorších nálezoch ústavný súd aj bez potreby opätovného detailného vyhodnocovania priebehu napadnutého konania rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 286/2007 z 28. februára 2008 (o ústavnej sťažnosti žalovaného 4) vyslovil príkaz okresnému súdu vo veci konať a tento príkaz dopadá aj na nástupnícky Okresný súd Trnava, preto už ústavný súd nový príkaz nálezom neformuloval (obdobne III. ÚS 469/2023).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia. Ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v požadovanej výške, teda vo výške 9 000 eur, ktoré mu je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 713,96 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách

a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 713,96 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu